

РОЛЬ СПОРТИВНИХ СПОРУД У РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Ірина Оленич

*Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського*

Анотація. У статті проаналізовано роль спортивних споруд у розвитку туризму. Обґрунтовано, що наявність спортивних споруд сприяє економічному розвитку та різним видам туризму (спортивному, спортивно-оздоровчому, активному та подієвому тощо).

Ключові слова: спортивні споруди, стадіон, туризм, спортивна інфраструктура.

Abstract. The article analyzes the role of sports facilities in the development of tourism. It is substantiated that the presence of sports facilities is directly related to sports, sports and recreation, active tourism, tourist trips.

Keywords: sports facilities, stadium, tourism, sports infrastructure.

Постановка проблеми. На теперішній час індустрія туризму є окремою галуззю економіки, яка, незважаючи на всі економічні кризи та проблеми, зовнішні і внутрішні чинники у минулому та сьогодні, невпинно розвивається. Проблематика стану та розвитку туризму в Україні на сьогодні є досить актуальною. Згідно з законом України «Про туризм» держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямків розвитку економіки та культури та створює умови для туристичної діяльності. Життя міст із розвиненою спортивною інфраструктурою відрізняється від міст, які не мають спортивних об'єктів, умовами і привабливістю, якістю життя як такого. Розвиненість і доступність спортивної інфраструктури дозволяє залучати міжнародну увагу, наприклад організовувати великі міжнародні змагання, що означає приплив туристів і економічний розвиток, а самі спортивні споруди (стадіони) є своєрідним «магнітом» для туристів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню теоретико-практичних аспектів організації і розвитку подієвого туризму присвятили свої роботи такі відомі вчені, як А. Александрова, А. Бабкін, М. Біржакова, Ю. Блохіна, Е. Богданова, Ю. Волков, Д. Ісмаєв, М. Кабушкин, Г. Карпова, В. Квартальнов, А. Кирилов, А. Костюк, Ю. Кузнецова, М. Ліндстром, Р. Олльє, Х. Прінгл, І. Смаль, І. Шаповалова та ін.

Дослідженню питань, пов'язаних із професійним спортом, приділяли увагу у своїх роботах такі учені, як А. Б. Гайдук, В. К. Євдокименко,

Н. І. Дрокіна, М. Ю. Челишев, С. Ю. Добош, І. Р. Процик, І. С. Благуна, В. Ю. Бордюгова, М. А. Тіхонова, М. П. Крачило, С. В. Алексєєв, Т. Д. Щербан, Я. С. Корабельнікова, О. А. Моргунов.

Мета – обґрунтувати, що наявність спортивної споруди в регіоні вагомо сприяє розвиткові туризму.

Виклад основного матеріалу. Поняття «туризм» почало формуватися з початком масового переміщення значної кількості людей для змістовного проведення дозвілля. Якщо раніше популярністю користувалися лише визначні пам'ятки певної місцевості, то сьогодні туриста важко ними здивувати. На заміну традиційним мотивам туристичних подорожей приходять нові та неординарні, які дають змогу задовольнити побажання та потреби подорожувальників.

Спорт вважають одним із мотивів, що спонукають до подорожей багатьох людей по всьому світу. Спортивні споруди є видовищними місцями, де можна збирати велику кількість людей для відпочинку (концерти, виставки, політичні зібрання), разом з тим вони є важливими архітектурними об'єктами, які прикрашають міста і населенні пункти.

До найважливіших об'єктів спортивної інфраструктури належать передусім стадіони. Стадіон – це комплексна споруда, яка має спортивну арену (спортивне ядро), майданчики, поля для різних видів спорту, окремі криті спортивні та господарські приміщення, трибуни для глядачів, що розташовані на одній території.

Спортивні споруди відігравали важливу роль в історії розвитку туризму, яскравим прикладом є стадіон у Древній Греції, де проводились Ігри Олімпіад. Він вмщував близько 40 тисяч осіб, проте лише чоловічої статі. Заміжніх жінок не допускали на змагання під страхом смерті. Проте на Ігри приїжджали також сім'ями. Добиралися пішки, в екіпажах, пливли морем, а згодом піднімалися ввєрх по річці до Олімпії. Окрім спортивних дійств, були розваги, а також торговельні заходи. На Олімпіаді можна було зустріти всіх «зірок» суспільства. Це були прославлені полководці (Фемістокл), філософи (Анаксагор, Сократ, Діоген, Піфагор, Платон), ораторів (Демосфєн, Горгій, Лісій), поетів (Гомер, Гєсїод, Емпедокл, Геродот). Художники часто влаштували просто неба власні вернісажі. Олімпіада тривала 5 днів, з яких безпосередньо спортивними були 2-й, 3-й та четвертий дні.

Стадіони можуть мати тисячолітню чи столітню історію або бути сучасними спорудами. Одним із таких історичних стадіонів у місті Львові є стадіон, який спорудили 1897 року українські архітектори І. Левинський та Е. Ковач для спортивного товариства «Сокіл». Він був найбільшим на той час у Львові та розрахований на 30 000 глядачів.

На зразок античних грецьких театрів, амфітеатр стадіону був вкопаний в узгір'я Личаківської гори. На західному, протилежному від узвишшя боці зі сторони сучасної вул. М. Черемшини, 17, 1898 року за проєктом І. Левинського в закоп'янському стилі було споруджено службове приміщення. Осередком стадіону був розлогий майданчик для 2 340 спортсменів. Стадіон, чи як тоді називали «боїсько», був наприкінці XIX – поч. XX ст. одним із найдосконаліших у спортивному та естетичному відношеннях. Він був гордістю польських спортсменів не лише у Львові, а й у всій Польщі. На ньому в 1910–30-х рр. проходились футбольні матчі, «гіпичні вправи», різноманітні спортивні змагання та з'їзди польських соколів. Тоді він був відомий як стадіон «Сокола-Матері» при вулиці Центнерівській. Це була домашня арена футбольних команд «Лехія» (Львів) і «Drugí Sokół». У радянський період стадіон отримав назву «Скіф» та належав до інституту фізкультури, який сьогодні має назву Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. Стадіон відігравав вагомую роль у спортивному та культурному житті міста Львова першої третини XX ст. та увійшов до історії польського міжвоєнного спорту. Попри спорудження у повоєнний період низки досконаліших споруд, стадіон користувався популярністю. З огляду понад столітній вік спортивної арени вона і сьогодні продовжує жити і є базою олімпійської та параолімпійської підготовки відповідно до наказу Кабінету Міністрів України № 287 від 14.05.2015 р.

Життя міст із розвиненою спортивною інфраструктурою відрізняється від міст, які не мають спортивних об'єктів, умовами і привабливістю, якістю життя як такого. Розвиненість і доступність спортивної інфраструктури дає змогу привертати міжнародну увагу, наприклад організувати великі міжнародні змагання, що означає приплив туристів і економічний розвиток.

Згідно з результатами дослідження Пола Флетчера, співзасновника Університетського кампусу футбольного бізнесу (UCFB, Лондон), міста, які мають футбольний стадіон, отримують низку переваг. Зокрема, наявність стадіону стимулює значне збільшення обсягу інвестицій у місцеву економіку. У середньому новий стадіон приносить місту 585 млн євро, він є драйвером розвитку інфраструктури та сприяє створенню нових робочих місць.

Проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р. у чотирьох містах України активізувало розбудову туристичної інфраструктури, мобілізувало зусилля щодо формування туристичного іміджу країни та охопило усі сфери соціально-економічного, політичного, культурного, наукового життя цих чотирьох міст. Побу-

дований у місті Львові новий стадіон «Арена–Львів» став одним із найбільших будівельних об'єктів за останні 40 років. Місткість стадіону – 34 915 осіб. Під час Євро-2012 Львів відвідало 150 тисяч туристів із 30 країн світу. Львівський аеропорт ім. Данила Галицького обслужив більш ніж 150 регулярних, додаткових та чартерних рейсів, включаючи дальномагістральні літаки класу «D», які прибули з вболівальниками із Португалії. Усього на новий аеродром Міжнародного аеропорту «Львів» здійснили посадку 4 літаки такого класу (3 Airbus 310, 1 Боїнг 767). Кількість пасажирів, яких обслужив аеропорт за вказаний період, становить понад 16 тисяч. У цілому для міста Львова економічні результати були порівняно вдалимими. У дні матчів вболівальник залишав за день у середньому 110–120 євро. Міська скарбниця поповнилася 500 млн грн, тобто 50 млн євро. Стадіон продовжують використовувати після завершення фінальної частини чемпіонату Європи для інших подій. Тут відбулося 29 футбольних матчів, 5 концертів, 15 масштабних конференцій, 3 виставки, 3 автозмагання, 2 спортивних заходи, 1550 шлюбів та понад 600 екскурсій, а ще безліч приватних подій та фотосесій. Стадіон «Арена–Львів» був внесений до Національного реєстру рекордів за показником «Найбільша кількість проведених матчів на стадіоні впродовж 31 дня».

Спортивні споруди є видовищними місцями, важливими архітектурними об'єктами, якими пишаються країни, вони прикрашають міста і населенні пункти. Найбільший стадіон світу стадіон «Першого травня» (КНДР, Пхеньян), який вміщає 150 000 осіб. Страговський стадіон у Празі (Чехія) розрахований на 220 000 чоловік, проте на ньому не проводять спортивних заходів. Найбільш відвідуваний стадіон світу – «Маракана» (Бразилія, Ріо-де-Жанейро), місткість 78 838 осіб. Арену було побудовано спеціально до четвертого чемпіонату світу з футболу 1950 року. Бразилія – футбольна країна, і цей вид спорту є сенсом життя для багатьох бразильців, тому навіть під час регіональних матчів стадіон збирає близько 90 000 уболівальників. Світовий офіційний рекорд з відвідуваності належить «Маракані»: 1969 року подивитися на тисячний забитий гол Пеле прийшло 183 341 уболівальників. Найдорожчий стадіон світу – «Вемблі» (Лондон, Великобританія), місткість 90 000 чоловік і є другим за місткістю стадіоном у Європі. Арену було побудовано на місці старого стадіону «Вемблі». Будівництво «Нового Вемблі» тривало 4 роки, а кількість витрачених коштів становила 1,5 млрд доларів. У 2021 році «Вемблі» був головним стадіоном Євро-2020, на його полі пройшли 8 матчів чемпіонату, зокрема обидва півфінали та фінал. Слід зазначити, що старий «Вемблі» був найбільш культовим стадіоном у світі: на ньому проведено п'ять

фіналів Кубка європейських чемпіонів, матчі літніх Олімпійських ігор 1948 року, чемпіонат світу з футболу 1966 року, чемпіонат Європи 1996 року. Крім того, на стадіоні відбувалися численні концерти. Один із найвідоміших – «Live Aid» (13 липня 1985 року), в якому взяли участь «Status Quo», Девід Боуї, «Queen», Пол Маккартні, «The Who», «Dire Straits» та «U2». Найвищий стадіон світу – «Естадіо Олімпіко Ернандо Сілез» (Болівія, Ла-Пас), місткість 41 143 особи. Стадіон «Естадіо Олімпіко Ернандо Сілез» розташований на висоті 3601 метр над рівнем моря і є одним із найбільш високо розташованих стадіонів світу, які приймають матчі професійних команд. Як жартують вболівальники: найкращий стадіон у світі не той, який має високий рейтинг, а той, який має свою атмосферу. На 57-му конгресі ФІФА в 2007 року було ухвалено рішення про заборону проведення міжнародних матчів на стадіонах, розташованих на висоті понад 2500 метрів над рівнем моря. Це викликало величезну критику з боку представників футбольних кіл Болівії, Колумбії, Еквадору, Перу, Чилі та Мексики. Дієго Марадона назвав це рішення «абсурдним». Невздовзі для «Естадіо Олімпіко Ернандо Сілез» було зроблено виняток, оскільки він має статус Національного стадіону. Найгарніший стадіон світу – «Альянц Арена» (Німеччина, Мюнхен), місткість 69 901 осіб. «Альянц Арена» – домашня арена ФК «Баварія». Зовнішнє оздоблення стадіону виконане з наповнених повітрям етилфлуоретиленових подушок, завдяки чому він виглядає об'ємним, як надувний човен або автомобільна шина. Під час клубних матчів з «Баварією» ці «подушки» підсвічуються червоним, а якщо грає збірна Німеччини – білим. Це єдиний стадіон в Європі, який здатний змінювати кольори, щоб відобразити, яка команда грає.

Висновок. Отже, підсумовуючи, можна зробити висновки, що високий рівень розвитку спортивної інфраструктури в певному регіоні водночас вагомо сприяє подальшому розвитку туристичної індустрії, зростанню туристичних потоків у майбутньому, збільшенню кількості спортивних заходів, проведенню змагань з різних видів спорту, підвищенню рівня туристичного потенціалу, посиленню туристичної привабливості країни, зміцненню позицій держави на ринку туристичних послуг.

Список використаних джерел

1. Мальська М.П. Туристична індустрія [Електронний ресурс]. – URL: <http://tourism-book.com/pbooks/book-11/ua/chapter-818/>(дата звернення: 01.09.2022).
2. Лозинський Р. Сучасний стан спортивної інфраструктури Львівської області (у контексті розвитку туризму в регіоні) / Р. Лозин-

- ський // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи : матеріали міжнар. наук. конф. / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника; Івано-Франківськ, 2011. – С. 139–144.
3. Львів. Інвентаризація історичної забудови міста. Личаківський район. – Львів : Архів інституту «Укрзахідпроектреставрація», 1985.
  4. Наумко Ю.С. Розвиток спортивної інфраструктури як дієвий інструмент провадження соціальної політики в регіоні / Наумко Ю.С., Самойленко Т.Г. // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 37. – С. 523–529.
  5. НАЙ-НАЙ: топ 5 стадіонів нашої планети [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.stadium.odessa.ua/2021/09/13> (дата звернення: 01.09.2022).
  6. Нога О.П. Світ львівського спорту 1900–1939 рр. Спортивні досягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво / О.П. Нога. – Львів : Українські технології, 2004. – С. 474–476.